



Проект: "Изготвяне на Концепция за туристическо  
райониране на България"

## Приложение 7

### **Анализ на други районираня с отношение към туристическото райониране на България**

(ЕТНОГРАФСКА ПОДЯЛБА И ЛОЗАРОВО-ВИНАРСКИ РАЙОНИ)

София, юли 2014 г.

---

## Етнографска подялба

Етнографската подялба на България е труден въпрос, на който науката все още не е дала еднозначен отговор. В тритомното издание „Етнография на България“ (БАН, 1980, 1983, 1985) на практика липсва съвременна етнографска подялба на страната.

В друг авторитетен източник от началото на 70-те години (Вакарелски, 1974) е изследвано териториалното разпространение на различни елементи от веществената и нематериалната култура, като например типове народни къщи, женско и мъжко облекло, музикални инструменти и пр. Въз основа на всеки от тези критерии е представена серия от карти, в които обаче очертаните „частни“ райони значително се различават по териториалния си обхват.

Като най-сериозен опит за комплексно етнографско райониране на страната етнолозите и до днес признават изследването на Христо Вакарелски „Групи на българската народност от битово гледище“, публикувано през 1943 г. На базата на диалектите и особеностите на битовата култура, авторът очертава **7 големи етнографски групи** в тогавашните граници на България: Добруджанци, Тракийци, Рупци, Полянци, Балканци, Шопи и Македонци, като подчертава, че границите между тези групи в много случаи не са строго определени (Фиг. 1).

Фиг. 1 Етнически групи в териториалния обхват на България към началото на 40-те години на XX в. (Вакарелски, 1943)



Това райониране може да послужи като ориентир при очертаването на туристическите райони, доколкото етнографските особености са трудно податлив на изменение във времето фактор, който в голяма степен определя регионалната културна идентичност и е важен ресурс за развитието на туризма. По-специално, то дава основания за отделянето на Дунавския туристически район от

Старопланинския; за отделянето на Родопския район от Тракийския; за очертаването на два Черноморски района – Добруджанско и Странджанско (Тракийско) Черноморие, както и за евентуално разширяване на Софийския туристически район в южна посока, за да обхване по-пълно шопската етнографска област.

Същевременно, разгледаното етнографско райониране очертава големи области на припокриване между различните етнографски групи и не позволява да се използват съвременните административно-териториални граници на ниво общини. То може да играе **само спомагателна роля при определянето на туристическите райони**.

## Лозаро-винарски райони на България

Лозарските райони са официално дефинирани в българското законодателство. В Закона за виното и спиртните напитки (2012) понятието "лозарски район" е определено като „свкупност от територии с еднородни и специфични природни условия, с насаждения с характерен сортов състав и технология на отглеждане и с установени лозаро-винарски традиции“. България се поделва на **5 лозарски района**:

1. Северен лозарски район „Дунавска равнина“
2. Източен лозарски район „Черноморски“
3. Подбалкански лозарски район „Розова долина“
4. Южен лозарски район „Тракийска низина“
5. Югозападен лозарски район „Долината на Струма“

Териториалният обхват на лозарските райони е определен на базата на административно-териториалното деление в страната. Съгласно Наредбата за правилата и изискванията за производството на регионални вина (2002), техните граници могат да съвпадат с границите на административно-териториалната единица, да обхващат повече от една административно-териториална единица или да се отнасят до специфична зона на производство, като поречие или долина на река и др.

Точният обхват на лозарските райони е изяснен в Наредбата за условията и реда за създаване и поддържане на регистър на лозарските стопанства и специализирана карта на лозята (2005), където се посочват конкретните общини, попадащи в границите на съответните лозарски райони (Табл. 1; Фиг. 2):

Фиг. 2 Лозарски райони на България



Източник: <http://bgbarman.bg>

Забележка: Картосхемата не отговаря напълно на официалния обхват на лозарските райони, но дава представа за тяхната конфигурация.

Табл. 1 Териториален обхват на лозарските райони в България

Лозарски райони	Области	Общини
Северен лозарски район "Дунавска равнина"	Видин	Белоградчик, Бойница, Брегово, Видин, Грамада, Димово, Кула, Макреш, Ново село, Ружинци и Чупрене
	Монтана	Берковица, Бойчиновци, Брусарци, Вълчедръм, Вършец, Георги Дамяново, Лом, Медковец, Монтана, Чипровци и Якимово
	Враца	Борован, Бяла Слатина, Враца, Козлодуй, Криводол, Мездра, Мизия, Оряхово, Роман и Хайредин
	Плевен	Белене, Гулянци, Долна Митрополия, Долни Дъбник, Искър, Кнежа, Левски, Никопол, Плевен, Пордим и Червен бряг
	Ловеч	Априлци, Летница, Ловеч, Луковит, Тетевен, Троян, Угърчин и Ябланица.
	Габрово	Габрово, Дряново, Севлиево и Трявна
	Велико Търново	Велико Търново, Горна Оряховица, Елена, Златарица, Лясковец, Павликени, Полски Тръмбеш, Свищов, Стражица и Сухиндол
	Русе	Борово, Бяла, Ветово, Две могили, Иваново, Русе, Сливо поле и Ценово
Източен лозарски район "Черноморски"	Търговище	Антоново, Омуртаг, Опака, Попово и Търговище
	Разград	Завет, Исперих, Кубрат, Лозница, Разград, Самуил и Цар Калоян
	Шумен	Велики Преслав, Венец, Върбица, Каолиново, Каспичан, Никола Козлево, Нови пазар, Смядово, Хитрино и Шумен
	Силистра	Алфатар, Главиница, Дулово, Кайнарджа, Силистра, Ситово и Тутракан
	Добрич	Балчик, Генерал Тошево, Добрич, Добрич-селска, Каварна, Крушари, Тервел и Шабла
	Варна	Аврен, Аксаково, Белослав, Бяла, Варна, Ветрино, Вълчи дол, Девня, Долни чифлик, Дългопол, Провадия и Суворово
Подбалкански лозарски район "Розова долина"	Бургас	Сунгурларе и Карнобат
	Пловдив	Карлово и Хисаря
	Стара Загора	Павел баня, Казанлък, Гурково, Мъглиж и Николаево
	Сливен	Котел и Твърдица
Южен лозарски район "Тракийска низина"	Сливен	Нова Загора и Сливен
	Ямбол	Болярово, Елхово, Стралджа, Тунджа и Ямбол
	Хасково	Димитровград, Ивайловград, Любимец, Маджарово, Минерални бани, Свиленград, Симеоновград, Стамболово, Тополовград, Харманли и Хасково
	Стара Загора	Братя Даскалови, Гълъбово, Опан, Раднево, Стара Загора и Чирпан
	Кърджали	Ардино, Джебел, Кирково, Крумовград, Кърджали, Момчилград и Черноочене
	Смолян	Баните, Борино, Девин, Доспат, Златоград, Мадан, Неделино, Рудозем, Смолян и Чепеларе
	Пловдив	Асеновград, Брезово, Калояново, Кричим, Лъки, Марица, Перушица, Пловдив, Първомай, Раковски, "Родопи", Садово, Куклен, Стамболийски и Съединение
	Пазарджик	Батак, Белово, Брацигово, Велинград, Лесичево, Пазарджик, Панагюрище, Пещера, Ракитово, Септември и Стрелча
	Югозападен лозарски район "Долината на Струма"	Благоевград
Кюстендил		Бобовдол, Бобошево, Дупница, Кочериново, Кюстендил, Невестино, Рила, Сапарева баня и Трекляно
Перник		Брезник, Земен, Ковачевци, Перник, Радомир и Трън
Софийска област		Антон, Божурище, Ботевград, Годеч, Горна Малина, Долна баня, Драгоман, Елин Пелин, Етрополе, Златица, Ихтиман, Копривщица, Костенец, Костинброд, Мирково, Пирдоп, Правец, Самоков, Своге, Сливница, Чавдар и Челопеч
Област София		Столична община

Източник: Приложение 4 към Наредба за условията и реда за създаване и поддържане на регистър на лозарските стопанства и специализирана карта на лозята. Обн. ДВ. бр. 86 от 28 Октомври 2005 г.

Лозаро-винарското райониране на България вероятно е единственото официално прието секторно райониране у нас през последните години. Лозарските райони са дефинирани в законодателството, покриват цялата територия на страната и имат ясно очертан териториален обхват въз основа на най-малката административно-териториална единица – община.

Това райониране обаче не може да бъде важен фактор при определянето на туристическите райони, тъй като е строго специфично и не отчита комплексния ресурсен потенциал и реалните измерения на туристическото развитие, нито на териториалната обвързаност и регионалната идентичност на туристическия продукт. **То може да има ориентируваща, спомагателна роля при очертаването на туристическите райони и особено - при определянето на продуктовете им специализация.**

### **Използвани източници:**

1. Вакарелски, Хр. Групи на българската народност от битово гледище. Известия на Българското географско дружество, кн. X – 1942, С., 1943.
2. Вакарелски, Хр. Етнография на България. Изд. Наука и изкуство, С., 1974.
3. Етнография на България. Том 1. Увод в етнографската наука и социално-нормативна култура. Изд. на БАН, С., 1980.
4. Етнография на България. Том 2. Материална култура. Изд. на БАН, С., 1983.
5. Етнография на България. Том 3. Духовна култура. Изд. на БАН, С., 1985.
6. ЗАКОН за виното и спиртните напитки. Обн., ДВ, бр. 45 от 15.06.2012 г., в сила от 16.09.2012 г., изм., бр. 15 от 15.02.2013 г., в сила от 1.01.2014 г.
7. НАРЕДБА № 12 ОТ 19 ОКТОМВРИ 2005 г. ЗА УСЛОВИЯТА И РЕДА ЗА СЪЗДАВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА РЕГИСТЪР НА ЛОЗАРСКИТЕ СТОПАНСТВА И СПЕЦИАЛИЗИРАНА КАРТА НА ЛОЗЯТА. Издадена от Министерството на земеделието и горите и Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Обн. ДВ. бр. 86 от 28 Октомври 2005г.
8. НАРЕДБА за правилата и изискванията за производството на регионални вина. Приета с ПМС № 4 от 14.01.2002 г., обн., ДВ, бр. 8 от 22.01.2002 г., изм. и доп., бр. 3 от 11.01.2008.